

УДК 343.3/.7:[343.55+343.62+343.542.5](436)(045)
DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v98.2023.4>

В. В. Личак

ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ШЛЮБУ І СІМ'Ї ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ РЕСПУБЛІКИ АВСТРІЯ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку Української держави, який пов'язаний з європейським та євроатлантичним курсом України, перед нашою державою постає низка завдань, серед яких правова реформа, що передбачає оновлення законодавства, зокрема кримінального. На думку автора, без аналізу кримінального законодавства зарубіжних країн, важко розробити підходи до вдосконалення вітчизняного закону про кримінальну відповідальність. Цією статтею автор розпочинає серію статей, присвячених дослідженню кримінальних правопорушень (злочинів) проти шлюбу і сім'ї у кримінальному законодавстві держав-членів Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню кримінальних правопорушень (далі – правопорушення) проти шлюбу і сім'ї за Кримінальним кодексом Республіки Австрія (далі – КК Австрії) присвячено багато праць австрійських та інших зарубіжних дослідників, зокрема, К. Бертель, К. Швайгофер, К. Банасик, М. Колар, С. Мігглауч та інших. Цьому питанню приділяли увагу й вітчизняні дослідники, зокрема, А. Андрушко, П. Зеленьяк, І. Сингаївська, М. Хавронюк та інші. Віддаючи належне напрацюванням вказаних дослідників, слід зазначити, що в їхніх працях розглядалися більш загальні питання, деякі результати є дискусійними та ґрунтуються на положеннях, що зазнали змін.

Метою статті є дослідження правопорушень проти шлюбу і сім'ї за КК Австрії.

Виклад основного матеріалу. Основним, але не єдиним джерелом австрійського кримінального законодавства є Кримінальний кодекс (нім. *Strafgesetzbuch*). Офіційна (повна) назва цього законодавчого акта – Федеральний закон від 23 січня 1974 року про діяння, котрі перебувають під загрозою покарання, що призначаються судом (нім. *Bundesgesetz vom 23. Jänner 1974 über die mit gerichtlicher Strafe bedrohten Handlungen*) [1]. КК Австрії набрав чинності з 01.01.1975 р. З часу прийняття КК Австрії до нього неодноразово вносилися зміни, які стосувалися і параграфів, що розглянуті у цій статті. Для Австрії характерне «додаткове» кримінальне законодавство, що включає низку законів, зокрема, Закон про боротьбу з непристойними публікаціями та захист молоді від моральної небезпеки (нім. *Bundesgesetz über die Bekämpfung unzüchtiger Veröffentlichungen und den Schutz der Jugend gegen sittliche Gefährdung 1950*) та Закон про наркотичні речовини (нім. *Suchtmittelgesetz 1997*).

КК Австрії сприйняв подвійну класифікацію протиправних діянь: злочини (нім. *Verbrechen*) та проступки (нім. *Vergehen*). В її основі лежить один критерій – розмір покарання. Згідно з § 17 КК Австрії, злочинами є умисні діяння, які

караються довічним позбавленням свободи або позбавленням свободи на строк понад три роки. Усі інші карані діяння є проступками [1].

КК Австрії надає великого значення охороні шлюбу і сім'ї. КК Австрії не містить визначень цих термінів, однак у § 72 КК Австрії визначено термін «родичі» (нім. *Angehörige*) під якими слід розуміти родичів особи та родичів по прямій лінії дружини/чоловіка або зареєстрованого партнера (далі – партнер), братів і сестер дружини/чоловіка або партнера, братів і сестер особи та їхні дружини/чоловіки або партнери, дітей та онуків, братів і сестер їхніх батьків, діди й баби, двоюрідні брати та сестри, батько і мати своєї дитини, усиновлювачі або батьки-вихователі особи, усиновлені діти особи та її вихованці, а також особи, над якими вона здійснює опіку або піклування (абз. 1). Особи, які проживають разом сімейним співжиттям, вважаються родичами, діти та онуки одного з них також вважаються родичами іншого (абз. 2) [1].

Кримінальна відповідальність за посягання на шлюб і сім'ю передбачається параграфами, що включені до розділу 9 «Кримінальні правопорушення проти шлюбу і сім'ї» (нім. *Strafbare Handlungen gegen Ehe und Familie*) Особливої частини КК Австрії, який складається з дев'яти параграфів:

§ 192 «Багаторазовий шлюб або зареєстроване партнерство» (нім. *Mehrfache Ehe oder eingetragene Partnerschaft*);

§ 193 «Шлюбний обман» (нім. *Ehetäuschung*);

§ 193а «Партнерський обман» (нім. *Partnerschaftstäuschung*);

§ 194 «Заборонене посередництво в усиновленні» (нім. *Verbotene Adoptionsvermittlung*);

§ 195 «Відібрання особи, яка не досягла шістнадцяти років, від її законного опікуна» (нім. *Kindesentziehung*);

§ 196 «Зрив офіційно призначених виховних заходів» (нім. *Vereitelung behördlich angeordneter Erziehungshilfen*);

§ 198 «Порушення обов'язків з утримання» (нім. *Verletzung der Unterhaltungspflicht*);

§ 199 «Нехтування доглядом, вихованням або наглядом» (нім. *Vernachlässigung der Pflege, Erziehung oder Beaufsichtigung*);

§ 200 «Підміна дитини» (нім. *Unterschlebung eines Kindes*).

Передусім слід зазначити, що австрійський законодавець виділив три правопорушення, що стосуються шлюбу і зареєстрованого партнерства (далі – партнерство). Раніше КК Австрії передбачав кримінальну відповідальність лише за посягання на шлюб (§ 192 «Багаторазовий шлюб» (нім. *Mehrfache Ehe*) та § 193 «Шлюбний обман»). У 2010 р. набрав чинності Закон про зареєстроване партнерство (нім. *Eingetragene Partnerschaft-Gesetz*), який врегулював правовідносини між одностатевими парами за зразком шлюбу. Цим Законом внесено зміни до § 192 КК Австрії, за якими кримінально караним діянням визнано не лише багаторазові шлюби, а й багаторазові партнерства, окрім того, КК Австрії було доповнено § 193а «Партнерський обман» [2, с. 48].

Рішенням від 04.12.2017 р. G 258-259/2017-9 Конституційний Суд Австрії визнав неконституційними положення австрійських законів, які обмежували шлюб особами різної статі, а партнерство особами однієї статі через те, що ці поло-

ження порушували конституційну заборону дискримінації. З 2019 р. різностатеві та одностатеві пари отримали змогу обирати між шлюбом і партнерством [3]. Виходячи з положень § 8–9 Закону про шлюб та § 5 Закону про зареєстроване партнерство, особа, яка вже перебуває у шлюбі або партнерстві не може знову одружитися або встановити партнерство, доки попередні шлюб або партнерство не будуть анульовані або розірвані [4; 5]. Якщо особа це зробить, вона вчинить правопорушення, передбачене § 192 КК Австрії.

Багаторазовий шлюб або зареєстроване партнерство (§ 192)

Той, хто вступає в новий шлюб або зареєстроване партнерство, хоча він перебуває в шлюбі або в зареєстрованому партнерстві, або той, хто вступає в шлюб або зареєстроване партнерство з одруженою особою або особою, яка перебуває в зареєстрованому партнерстві, карається позбавленням свободи на строк до трьох років [1].

Як зазначалося вище, раніше § 192 КК Австрії встановлював кримінальну відповідальність лише за багаторазовий шлюб, тому К. Банасик відзначає, що у науковій доктрині існують різні погляди на об'єкт багаторазового шлюбу [2, с. 57]. Відповідно до одного з них, § 192 КК Австрії служить попередньому подружжю для охорони їхніх немайнових та майнових прав [6]. Однак панівною у літературі є позиція, що об'єктом охорони є правовий інститут шлюбу [2, с. 57]. Отже, доходимо висновку, що *об'єктом* досліджуваного правопорушення є правовий інститут шлюбу і партнерства.

Потерпілою особою від багаторазового шлюбу або партнерства є чоловік/дружина або партнер/партнерка від першого шлюбу або партнерства.

З *об'єктивної сторони* багаторазовий шлюб або партнерство полягають, по-перше, у вступі в новий шлюб або нове партнерство особою, яка вже перебуває у шлюбі або партнерстві. По-друге, вступ у шлюб або партнерство особою, яка не перебуває у шлюбі або партнерстві з особою, яка вже перебуває у шлюбі або партнерстві. Отже, існування формально дійсного шлюбу або партнерства є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони цього правопорушення.

Пропорушення буде *закінченим* з моменту, коли особа вступила у другий шлюб або партнерство.

Суб'єктом правопорушення може бути не лише особа, яка вступає в новий шлюб або партнерство, попри те, що вона вже перебуває в шлюбі або партнерстві, а й особа, яка не перебуваючи у шлюбі або партнерстві вступає у шлюб або партнерство з особою, яка вже перебуває у шлюбі або партнерстві.

Суб'єктивна сторона багаторазового шлюбу або партнерства характеризується умислом. Умисел може бути як прямим, так і непрямым. Особа має знати, що існує формально дійсний шлюб або партнерство. Оскільки актом вчинення правопорушення є вступ у шлюб або партнерство, умисел повинен існувати на час вчинення діяння. Якщо особа у той час не знала про існування формально дійсного шлюбу або партнерства, вона не може бути притягнута до кримінальної відповідальності за § 192 КК Австрії. Навіть якщо особа пізніше дізнається про ці обставини й вирішить продовжувати шлюб або партнерство, вона також не несе кримінальної відповідальності [7, с. 3].

Правопорушення, передбачене § 192 КК Австрії може бути суміжним з правопорушеннями, передбаченими у § 193 або § 193а КК Австрії [2, с. 58].

Шлюбний обман (§ 193)

(1) Той, хто при вступі у шлюб приховує від іншої сторони факт, що робить шлюб недійсним, карається позбавленням свободи на строк до одного року або штрафом у розмірі до 720 денних ставок.

(2) Той, хто вводить іншу особу в оману, щоб одружитися з нею, шляхом обману в фактах, через які можна вимагати визнання шлюбу недійсним, карається так само [1].

Щодо об'єкта правопорушення, передбаченого § 193 КК Австрії, то К. Банасик відзначає, що доктринальні погляди відповідають підходам до § 192 КК Австрії. Однак думка, що § 193 КК Австрії стосується лише охорони немайнових та майнових прав подружжя, а не правового інституту шлюбу, є правильною, що підтверджується визнанням його правопорушенням приватного обвинувачення [2, с. 58].

Потерпілою особою від шлюбного обману є інший з подружжя.

Об'єктивна сторона шлюбного обману може виражатись у двох формах:

1) бездіяльність, яка полягає у приховуванні, тобто неповідомленні іншій стороні при вступі у шлюб про факт, що робить шлюб недійсним (абз. 1 § 193 КК Австрії). Згідно з § 20 Закону про шлюб, шлюб є недійсним лише у випадках, коли це визначено у § 21–25 цього Закону [4];

2) дії, які полягають у тому, що особа вводить в оману іншу особу, щоб одружитися з нею, шляхом обману в фактах, через які можна вимагати визнання шлюбу недійсним (абз. 1 § 193 КК Австрії). Відповідно до § 33 Закону про шлюб, вимога про визнання шлюбу недійсним може бути подана лише у випадках, передбачених § 35–39 і § 44 цього Закону [4]. Суб'єкт правопорушення своїми діями має ввести в оману іншу особу. Поведінка суб'єкта правопорушення для іншої особи має бути єдиною причиною або стимулом для одруження [2, с. 54].

Шлюбний обман буде *закінченим* з моменту, коли особа вступила у шлюб.

Суб'єкт шлюбного обману – спеціальний. Ним може бути лише особа, яка вступила у шлюб.

Суб'єктивна сторона характеризується умислом. Умисел може бути як прямим, так і непрямым. У разі бездіяльності, передбаченої абз. 1 § 193 КК Австрії, необхідно, щоб той з подружжя, хто приховує причину недійсності, вважав серйозно можливим визнання шлюбу недійсним. Згідно з абз. 2 § 193 КК Австрії, суб'єкт правопорушення має серйозно розглянути можливість наявності підстав для визнання шлюбу недійсним [7, с. 8].

У літературі наголошувалося на тому, що § 193 КК Австрії, не має практичного значення. Була навіть пропозиція про його декриміналізацію. Однак австрійський законодавець відмовився декриміналізувати шлюбний обман та криміналізував партнерський обман [2, с. 60].

Партнерський обман (§ 193а)

(1) Той, хто вводить іншу особу в оману для встановлення зареєстрованого партнерства, шляхом обману в фактах, через які можна вимагати розірвання зареєстрованого партнерства, карається позбавленням свободи на строк до одного року або штрафом у розмірі до 720 денних ставок [1].

Об'єктом правопорушення є немайнові та майнові права партнерів.

Потерпілою особою від партнерського обману є інший партнер [2, с. 54].

Об'єктивна сторона партнерського обману відповідає абз. 2 § 193 КК Австрії й полягає у діях особи, яка вводить іншу особу в оману шляхом обману фактів, через які можна вимагати розірвання партнерства, для встановлення з ним партнерства. Причини розірвання партнерства визначені у § 14–15 Закону про зареєстроване партнерство [5].

Партнерський обман буде *закінченим* зі створенням відповідного партнерства [2, с. 54].

Суб'єктом партнерського обману може бути лише особа, яка зареєструвала партнерство.

Суб'єктивна сторона – умисел. Умисел може бути як прямим, так і непрямим [7, с. 16].

Варто зазначити, що в абз. 3 § 193 та абз. 2 § 193а КК Австрії закріплено, що кримінальна відповідальність за цими параграфами настає лише у випадку, якщо шлюб визнано недійсним через прихований факт або обман, а партнерство було розірване через обман. Окрім того, ці правопорушення переслідуються за приватним обвинуваченням, що унеможливило притягнення суб'єкта правопорушення до кримінальної відповідальності проти волі потерпілої особи [1].

Наступні параграфи КК Австрії (§ 194–200) містять норми, що спрямовані на кримінально-правову охорону дітей та членів сім'ї.

У 2004 р. до КК Австрії були внесені зміни з метою виконання міжнародних зобов'язань Австрії щодо боротьби з торгівлею людьми. Завдяки цим змінам замість декриміналізованої у 1997 р. подружньої зради (нім. *Ehebruch*) з'явилося нове правопорушення, передбачене § 194 [8, с. 48].

Заборонене посередництво в усиновленні (§ 194)

(1) Той, хто

1. змушує особу, яка має право давати згоду, дати згоду на усиновлення неповнолітньої особи іншою особою в обмін на вигоду собі або третій особі,

2. інакше, як посередник, отримує згоду особи, яка має право давати згоду на усиновлення неповнолітньої особи всупереч статті 4 Гаазької конвенції про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення, карається позбавленням свободи на строк до двох років.

(2) Якщо особа діяла з метою отримання фінансової вигоди для себе або третьої особи, карається позбавленням свободи на строк до трьох років [1].

Згідно з § 192 Цивільного кодексу Австрії (далі – ЦК Австрії), усиновлення дитини відбувається шляхом укладання письмового договору між усиновлювачем і дитиною та за згодою суду. Усиновлювана дитина, яка здатна приймати рішення, укладає договір одноособово. Якщо є сумніви щодо здатності дитини приймати рішення, згода дитини затверджується органом у справах усиновлення. Якщо дитина не може приймати рішення, договір від її імені може укласти її законний представник [9].

Об'єктом правопорушення є найкращі інтереси усиновлюваної неповнолітньої особи [7, с. 18]. Те, що усиновлення покращує становище неповнолітньої особи, не скасовує кримінальної відповідальності [8, с. 48].

Об'єктивна сторона забороненого посередництва в усиновленні полягає, по-перше, у діях, які направлені на змушування особи, яка має право давати згоду, дати згоду на усиновлення неповнолітньої особи в обмін на вигоду собі або третій особі (п. 1 абз. 1 § 194 КК Австрії). Згода має бути фактичним результатом забороненої поведінки. Неважливо, чи вигода надається суб'єкту правопорушення або третій особі [7, с. 18]. Кого слід вважати особою, яка має право давати згоду на усиновлення, залежить від закону, застосованого до конкретного усиновлення. Якщо всі особи, які беруть участь в усиновленні, є австрійцями, це регулюється § 195 ЦК Австрії, якщо іноземцями – § 26 Закону про міжнародне приватне право [7, с. 23].

По-друге, *об'єктивну сторону*, згідно з п. 2 абз. 1 § 194 КК Австрії, утворюють дії, направлені на отримання згоди особи, яка має право давати згоду на усиновлення неповнолітньої особи всупереч ст. 4 Гаазької конвенції про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення, інакше, як посередник. На відміну від п. 1 абз. 1 § 194 КК Австрії, вигода собі або третій особі неважлива [7, с. 19]. Попри те, що країна походження усиновлювача не має значення, правопорушення обмежується лише тими країнами, які є учасниками вищезгаданої конвенції [7, с. 19].

Кваліфікуючою ознакою правопорушення, згідно абз. 2 § 194 КК Австрії, є його вчинення з метою отримання фінансової вигоди для себе або для третьої особи [1]. Не має значення, чи дійсно бажана фінансова вигода дісталася суб'єкту правопорушення або третій особі [7, с. 19].

Дане правопорушення має формальний склад і буде вважатися *закінченим* з моменту, коли згода на усиновлення оголошується юридично обов'язковою. Водночас неважливо, чи остаточно укладено договір про усиновлення [7, с. 19].

Суб'єктом при здійсненні дій, передбачених п. 1 абз. 1 § 196 КК Австрії, визнається будь-яка особа, а у разі здійснення дій, передбачених п. 2 абз. 1 § 196 КК Австрії, суб'єктом визнається будь-яка особа, яка фактично виконує роль посередника, зокрема особа, яка здійснювала діяльність з усиновлення неправомірно [7, с. 24]. Згідно з абз. 3 § 194 КК Австрії, усиновлювачі та усиновлені діти, між якими усиновлення здійснюється посередником, не караються як учасники [1].

Суб'єктивна сторона забороненого посередництва в усиновленні – умисел. Умисел може бути як прямим, так і непрямым. Якщо суб'єкт правопорушення діяв з метою отримання фінансової вигоди для себе або третьої особи (абз. 2 § 194 КК Австрії), то умислу тут недостатньо – він має мати на меті отримання фінансової вигоди [7, с. 19].

Відібрання особи, яка не досягла шістнадцяти років, від її законного опікуна (§ 195)

(1) *Той, хто відбирає особу, яка не досягла шістнадцяти років, від її законного опікуна, приховує її від нього, спонукає до ухилення від нього або до приховування від нього чи допомагає їй у цьому, карається позбавленням свободи на строк до одного року або штрафом у розмірі до 720 денних ставок.*

(2) *Той, хто вчиняє діяння щодо малолітньої особи, карається позбавленням свободи на строк до трьох років [1].*

Згідно з абз. 1 § 158 ЦК Австрії, будь-яка особа, якій довірено опіку над неповнолітньою дитиною, повинна піклуватися про неї та виховувати її, управляти її

майном і представляти її у всіх інших справах. Відповідальність за опіку над дитиною насамперед несуть батьки, що випливає з абз. 2 § 137 ЦК Австрії. Окрім того, опіка також може бути доручена будь-якій іншій особі, зокрема, діду, бабі, прийомним батькам або іншим опікунам [9].

Об'єктом правопорушення є не повноваження законного опікуна, а його право визначати місцеперебування особи, яка не досягла шістнадцяти років, згідно з § 162 ЦК Австрії [10].

Потерпілою особою від правопорушення може бути лише законний опікун, а не особа, яка не досягла шістнадцяти років.

Об'єктивна сторона правопорушення, виражається у вчиненні однієї із чотирьох альтернативних дій: 1) відібранні особи, яка не досягла шістнадцяти років, від її законного опікуна; 2) приховуванні такої особи від законного опікуна; 3) спонуканні такої особи до ухилення від законного опікуна або до приховування від нього; 4) допомозі такій особі в ухиленні від законного опікуна або приховуванні від нього.

Відібрання (нім. *entzieht*) полягає в активних діях суб'єкта правопорушення, якими він змушує особу, яка не досягла шістнадцяти років, проти її волі на деякий час розлучитися із законним опікуном. Вважається, що розлучення із законним опікуном має тривати не менше 24 годин [8, с. 50]. Однак, мінімальна тривалість відібрання особи, яка не досягла шістнадцяти років, від її законного опікуна не визначена в законі [11]. Відповідно до правового висновку Верховного Суду Австрії від 02.09.1977 р. № 110s88/77, якщо законний опікун поінформований про місцеперебування особи, яка не досягла шістнадцяти років та може з нею зв'язатися у будь-який час, це не вважається відібранням [12].

Приховування (нім. *verborgen*) – це тривалий період, протягом якого законний опікун не може визначити місцеперебування особи, яка не досягла шістнадцяти років [13, с. 11].

Спонування (нім. *verleitet*) полягає у впливі на особу, яка не досягла шістнадцяти років, внаслідок якого ця особа залишає законного опікуна або залишається прихованою від нього.

Допомога (нім. *leistet*) полягає в сприянні особі, яка не досягла шістнадцяти років, в ухиленні від законного опікуна або приховуванні від нього. На відміну від спонування, особа, яка не досягла шістнадцяти років, налаштована самостійно ухилитися від законного опікуна або вже ухиляється від нього, а суб'єкт правопорушення лише підтримує ситуацію, що склалася. Достатньо, щоб суб'єкт правопорушення забезпечив проживання і харчування (правовий висновок Верховного Суду Австрії від 28.08.1980 р. № 130s92/80) [14].

Кваліфікуючою ознакою правопорушення, згідно з абз. 2 § 195 КК Австрії, – є вчинення діяння щодо малолітньої особи [1].

Склад цього правопорушення є формальним, оскільки наслідки не є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони, а тому правопорушення буде *закінченим* з моменту вчинення будь-якої дії із зазначених у диспозиції. При цьому необхідно враховувати, що правопорушення є триваючим, тому зазначені дії вважаються вчинюваними аж до часу фактичного повернення особи, яка не досягла шістнадцяти років, до її законного опікуна.

Суб'єктом правопорушення, передбаченого § 195 КК Австрії, може бути лише той, хто не є законним опікуном особи, яка не досягла шістнадцяти років [7, с. 28]. Це правопорушення може бути вчинене біологічними батьками, які з певних причин не є законними опікунами особи, яка не досягла шістнадцяти років [15, с. 8]. Залишення особи, яка не досягла шістнадцяти років, на тимчасову опіку іншій особі без зняття опіки із законного опікуна, не означає позбавлення всіх прав законного опікуна [16]. Особа, яка не досягла шістнадцяти років, згідно з абз. 5 § 195 КК Австрії, у будь-якому випадку залишається безкарною, навіть якщо вона спонукала іншу особу до вчинення цього діяння [1].

Суб'єктивна сторона характеризується умислом. Умисел може бути як прямим, так і непрямим. Суб'єкт правопорушення повинен знати, що він здійснює правопорушення щодо особи, яка не досягла шістнадцяти років [13, с. 12]. Окрім того, умисел має бути спрямований на незаконне втручання у право законного опікуна визначати місцеперебування особи, яка не досягла шістнадцяти років [7, с. 26]. Для § 195 КК Австрії не має значення, чи діяв суб'єкт правопорушення за власним бажанням, чи за підбурюванням неповнолітньої особи [17].

Відповідно до абз. 3 § 195 КК Австрії, суб'єкта правопорушення можна притягнути до кримінальної відповідальності лише з дозволу законного опікуна. Якщо суб'єкт правопорушення вчинив діяння щодо особи, яка досягла чотирнадцятирічного віку, прокуратура також потребує дозволу органу у справах молоді [1]. Це положення має гарантувати, що переслідуватимуться лише дії, які суперечать найкращим інтересам дитини [8, с. 51].

Варто зазначити, що згідно з абз. 4 § 195 КК Австрії, особа не підлягає покаранню, якщо вона мала підстави вважати, що без її дій фізичне або психічне благополуччя особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку, буде під загрозою, і вона повідомила про його перебування законного опікуна, орган у справах молоді або орган безпеки без зайвої затримки [1]. Наприклад, особа не буде покарана, якщо вона прийме особу, яка не досягла шістнадцяти років, яка втекла з дому і говорить, що зазнала насильства. Тут особа має серйозні причини, що змушують її залишити особу, яка не досягла шістнадцяти років, у себе [18]. Не має значення, чи було об'єктивно під загрозою здоров'я особи, яка не досягла шістнадцяти років [8, с. 51]. Думка про те, що особа не вчиняє правопорушення, якщо вона лише хоче вберегти від життя на вулиці особу, яка не досягла шістнадцяти років, яка за власним бажанням ухиляється від законного опікуна, є помилковою (правовий висновок Верховного Суду Австрії від 05.05.1987 р. № 100s42/87) [19].

А. Андрушко зауважує, що § 195 не єдина подібна норма у КК Австрії [20, с. 414]. Так, § 101 «Викрадення малолітньої особи» (нім. *Entführung einer unmündigen Person*) КК Австрії передбачає кримінальну відповідальність для того, хто викрадає малолітню особу з наміром сексуального насильства з боку нього або третьої особи [1]. Виходячи зі змісту згаданих параграфів, автор доходить висновку, що в цих правопорушень різні об'єкти кримінально-правової охорони. Норма, передбачена у § 195 КК Австрії направлена на охорону права законного опікуна визначати місцеперебування особи, яка не досягла шістнадцяти років, а норма, передбачена у § 101 КК Австрії направлена на охорону свободи малолітньої особи.

Зрив офіційно призначених виховних заходів (§ 196)

(1) Той, хто перешкоджає проведенню офіційно призначених неповнолітній особі виховних заходів, спонукає її ухилитися від таких заходів або надає допомогу у цьому, карається позбавленням свободи на строк до шести місяців або штрафом у розмірі до 360 денних ставок [1].

Якщо батьки або законні опікуни не забезпечують або неспроможні належно гарантувати благополуччя неповнолітньої особи, служба у справах дітей та молоді або суд призначають виховні заходи. Виховні заходи можуть надаватися у формі «підтримки виховання» або «повного виховання». Підтримка виховання слугує покращенню виховання неповнолітніх осіб у власних родинах та означає надання амбулаторної допомоги, соціально-педагогічного або індивідуального догляду, а також зменшення контактів з особами, які загрожують благополуччю неповнолітньої особи. У разі відсутності більш м'яких засобів для забезпечення благополуччя неповнолітньої особи, служба у справах дітей та молоді або суд повинні забезпечити повне виховання за межами сім'ї. Неповнолітні особи можуть перебувати у прийомній сім'ї або закладах соціального захисту дітей та молоді (кризових центрах, інтернатах тощо) [21].

Об'єктом правопорушення, передбаченого § 196 КК Австрії, є конкретні офіційно призначені виховні заходи, і, зрештою, благополуччя неповнолітньої особи. Відповідно, права законних опікунів не підпадають під охорону § 196 КК Австрії, як це є у § 195 КК Австрії [15, с. 10].

Потерпілою особою є неповнолітня особа, якій офіційно призначені виховні заходи.

Об'єктивна сторона правопорушення, передбаченого в абз. 1 § 196 КК Австрії, складається із трьох альтернативних дій, вчинених щодо неповнолітньої особи: 1) позбавленні неповнолітньої особи офіційно призначених виховних заходів; 2) спонуканні неповнолітньої особи до ухилення від офіційно призначених виховних заходів; 3) наданні неповнолітній особі допомоги в ухиленні від офіційно призначених виховних заходів.

Перешкоджання (нім. *entzieht*) полягає в діях особи, якими перериваються офіційно призначені виховні заходи так, що їхня успішність викликає серйозні сумніви [7, с. 32]. З огляду на те, що позбавлення офіційно призначених виховних заходів триває до досягнення мети таких заходів [22], необхідно тривалий час не допускати неповнолітню особу до офіційно призначених виховних заходів. Нетривалої перешкоди недостатньо для кваліфікації діяння за § 196 КК Австрії [8, с. 52]. Наприклад, батьки з власної ініціативи забирають з інтернату свою дитину, хоча вона туди поміщена на підставі офіційного розпорядження [18].

Спонукування (нім. *verleitet*) полягає у впливі на неповнолітню особу, внаслідок чого ця особа ухиляється від офіційно призначених виховних заходів.

Надання допомоги (нім. *leistet*) полягає в сприянні неповнолітній особі в ухиленні від офіційно призначених виховних заходів. На відміну від спонукування, неповнолітня особа могла самостійно ухилитися від офіційно призначених виховних заходів або вже ухиляється від них, а суб'єкт правопорушення лише підтримує ситуацію, що склалася.

Правопорушення, передбачене в абз. 1 § 196 КК Австрії, вважається *закінченим* з моменту вчинення будь-якої із зазначених у диспозиції дій.

Суб'єктом правопорушення, виходячи з положень абз. 3 § 196 КК Австрії, може бути будь-яка особа, яка досягла шістнадцяти років. На відміну від відібрання особи, яка не досягла шістнадцяти років, від її законного опікуна (§ 195 КК Австрії), перешкоджання офіційно призначеним виховним заходам може бути вчинене і самим законним опікуном [18].

Із *суб'єктивної сторони* правопорушення вчиняється з умислом. Обов'язковим є усвідомлення особою, що неповнолітній особі були офіційно призначені виховні заходи [7, с. 32].

Згідно з абз. 2 § 196 КК Австрії, суб'єкта правопорушення можна притягнути до кримінальної відповідальності лише з дозволу органу, що повинен прийняти рішення про продовження виховних заходів [1]. Якщо судове переслідування (наприклад, одного з батьків) може мати шкідливий вплив на неповнолітню особу, – дозвіл не надаватиметься [8, с. 53].

У 2001 р. було скасовано § 197 «Залишення малолітньої особи» (нім. *Verlassen eines Unmündigen*) КК Австрії, згідно з яким залишення малолітньої особи, з метою позбутися від неї, вважалось правопорушенням. Законодавчо це дозволяло жінкам народжувати анонімно та класти дитину після пологів у так звані «дитячі люки» [23].

Порушення обов'язків з утримання (§ 198)

(1) Той, хто грубо порушує свій обов'язок з утримання, заснований на сімейному праві, і тим самим ставить під загрозу утримання або виховання особи, яка має право на утримання, або була б під загрозою без допомоги інших осіб, карається позбавленням свободи на строк до шести місяців. Зокрема, той, хто не прагне отримати дохід, який би дозволив йому виконати цей обов'язок, також порушує свій обов'язок з утримання [1].

Об'єктом кримінально-правової охорони є, зокрема, вимога особи, яка має право на утримання [24]. Обов'язки з утримання, що не ґрунтуються на сімейному праві, наприклад ті, що виникають із закону про відшкодування шкоди, не охороняються § 198 КК Австрії [25, с. 18].

Потерпілою особою може бути лише особа, яка має право на утримання.

Об'єктивна сторона правопорушення, передбаченого абз. 1 § 198 КК Австрії, полягає у бездіяльності, що проявляється у грубому порушенні особою обов'язків з утримання, заснованих на сімейному праві. Для того, щоб порушити обов'язки з утримання відповідно до § 198 КК Австрії, особа повинна добровільно відмовитися від сплати аліментних зобов'язань, які потрібно виконувати без затримки [26].

«Грубе» у розумінні § 198 КК Австрії – це кваліфіковане порушення обов'язків з утримання, що виходить за межі порушень зобов'язань з утримання меншого типу і тривалості, що виключаються з кримінальної сфери [27]. Не кожне порушення особою обов'язку з утримання є грубим, а лише те, що призвело до фактичної або принаймні можливої загрози утримання. Фактичною можна вважати загрозу, коли життєва ситуація особи, яка має право на утримання, значно погіршиться, наприклад, виселення з квартири. Аліменти, що мають бути надані зобов'язан-

ною особою, запобігають цій загрозі. Можлива загроза існує, коли наслідки запобігаються послугами третьої особи [8, с. 55]. Якщо третя особа вступає на зміну зобов'язаній особі, грубе порушення обов'язків з утримання залишається [24]. Фактична або можлива загроза виключається, якщо особа, яка має право на утримання, має достатній власний дохід, завдяки якому вона здатна утримувати себе самостійно [28].

Оцінюючи питання про грубе порушення обов'язків з утримання, суд, з одного боку, повинен враховувати зв'язок між фактичним виконанням обов'язків з утримання і сумами заборгованості, а з іншого боку, тривалістю порушення обов'язків з утримання, фінансовий стан та можливість заробітку, а також умови життя особи, яка зобов'язана сплачувати аліменти, її попередню поведінку й причини невиконання належним чином обов'язків з утримання [29].

Так, якщо боржник фактично виконав зобов'язання, сплативши частину заборгованості, або якщо фактично сплачена сума трохи менша за зобов'язання, – грубість виключається. Якщо аліменти надаються в натуральній формі і їхня вартість менша за суму, що мала б належати утриманцю за законом як грошові аліменти, це вважається порушенням обов'язків з утримання, окрім незначних відхилень [24]. Той факт, що належний внесок на утримання не є достатнім для покриття витрат на утримання, не є порушенням [30]. Випадкові подарунки не розглядаються як виконання зобов'язань з утримання [31].

Судова практика погодила формулу, згідно з якою грубе порушення обов'язків з утримання є, якщо особа не виконує свого обов'язку протягом тривалого часу, хоча вона може його виконати [24].

Ознакою об'єктивної сторони порушення обов'язків з утримання, яка прямо неказана в кримінальному законі, але підлягає встановленню, є платоспроможність боржника – фактична здатність боржника виконати обов'язки з утримання [24]. Власні потреби боржника аліментів та інші зобов'язання не мають переваги над вимогами аліментів. Боржник повинен обмежитися необхідним для себе і ділитися власним доходом з особою, яка має право на утримання [32].

У сфері кримінального законодавства Австрії діє принцип ухилення від виконання обов'язку (нім. *Anspannungsgrundsatz*), що впливає з другого речення абз. 1 § 198 КК Австрії, де вказано, що той, хто не прагне отримати дохід, який би дозволив йому виконати цей обов'язок, також порушує свій обов'язок з утримання. Боржник повинен робити все від нього залежне і все, що в його силах для належного виконання свого обов'язку з утримання [24]. Однак цей принцип обмежений фактичними можливостями працевлаштування, а також залежить від низки суб'єктивних факторів, зокрема освіти, особистих навичок та знань, фізичного та психологічного стану, віку, сімейного та особистого становища тощо [7, с. 36].

Дії боржника по аліментах, спрямовані на зменшення платоспроможності, зокрема зміна місця проживання, взяття чужих боргів, розтрата майна, як правило, є готуванням до вчинення правопорушення без покарання [24]. Протягом періоду, коли боржник перебуває в поліції, під вартою або в лікарні, він не може займатися оплачуваною роботою. Порушення обов'язків з утримання протягом цих періодів зазвичай не є грубим порушенням обов'язків. Окрім того, боржнику

аліментів має бути надано розумний період для працевлаштування після звільнення з-під варти та/або виписки з лікарні [33]. Той, хто, не дивлячись на застосування всіх своїх повноважень і можливостей, не в змозі належним чином виконати свій обов'язок з утримання, не є правопорушником [24].

Правопорушення має формальний склад, оскільки наслідки від порушення обов'язків з утримання не обов'язково мають настати, достатньо загрози [25, с. 21]. Окрім того, порушення обов'язків з утримання є триваючим правопорушенням [34].

Суб'єкт правопорушення, що розглядається, – спеціальний. Ним визнається лише той, хто має обов'язки утримувати іншу особу згідно із сімейним законодавством Австрії.

В абз. 2 § 198 КК Австрії передбачені *кваліфікуючі ознаки* правопорушення, а саме вчинення його рецидивістом або, якщо діяння призвело до занедбаності чи значної шкоди здоров'ю, фізичному або розумовому розвитку особи, яка має право на утримання (утриманець далекий від досягнення зрілості своїх однолітків), або якщо діяння призвело до смерті особи, яка має право на утримання [25, с. 24].

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується умислом. Умисел може бути як прямим, так і непрямым. Суб'єкт правопорушення має знати про свій обов'язок з утримання, заснований на сімейному праві, і бажати його порушити. При встановленні наявності умислу необхідно враховувати платоспроможність особи [24]. Той, хто помилково вважає, що він не зобов'язаний платити аліменти, або хто вважає, що в нього все одно немає шансів отримати роботу і тому не сплачує аліменти, не діє умисно [8, с. 55].

В абз. 3 § 198 КК Австрії закріплена підстава звільнення від кримінальної відповідальності за діяння, передбачене абз. 1, якщо особа повністю сплатить аліменти, зазначені в заяві про притягнення до кримінальної відповідальності, до кінця слухання [1].

Нехтування доглядом, вихованням або наглядом (§ 199)

Той, хто грубо нехтує покладеними на нього законом обов'язками догляду, виховання або нагляду за неповнолітньою особою, і тим самим, хоч і з необережності, спричиняє її занедбаність, карається позбавленням свободи на строк до шести місяців або штрафом до 360 денних ставок [1].

Згідно з абз. 1 § 160 ЦК Австрії догляд за неповнолітньою особою включає, зокрема, підтримку фізичного благополуччя і здоров'я [9]. Обсяг підтримки фізичного благополуччя включає, наприклад, достатнє забезпечення одягом і харчами. Для підтримки здоров'я, крім усього іншого, необхідні медичні заходи. Обсяг догляду залежить від віку та етапу розвитку неповнолітньої особи [7, с. 42]. У поняття виховання входить, зокрема, розвиток фізичних, розумових, духовних і моральних сил, заохочення розвитку схильностей, здібностей і нахилів [1]. Батьки повинні наблизити дітей до основних принципів суспільства та правової системи, щоб вони могли добре інтегруватися в суспільство. Нагляд включає безпосередній нагляд, тобто супровід й контроль дозвілля неповнолітньої особи [15, с. 43–44].

Об'єктом правопорушення є правовідносини, що забезпечують піклування, виховання і нагляд за неповнолітніми.

Потерпілою особою може бути лише неповнолітня особа.

Об'єктивна сторона полягає у бездіяльності, а саме: особа свідомо грубо нехтує своїми встановленими законом обов'язками догляду, виховання або нагляду за неповнолітньою особою і тим самим, хоч і з необережності, спричиняє занедбаність (соціальну або фізичну) неповнолітньої особи [8, с. 56].

Соціальна занедбаність присутня, якщо особа, наприклад, утримується від будь-якого позитивного впливу на неповнолітню особу через заборони, пропагує вживання алкоголю та наркотиків, толерує перегляд порнографічних фільмів, не дбає про мінімум гігієни чи не забезпечує необхідного медичного догляду. Фізична занедбаність присутня, якщо неповнолітня особа постійно у бруді, неодноразово лежить у своїх екскрементах протягом тривалого часу, недоїдає, не має повноцінного одягу [8, с. 56–57]. Наприклад, прокуратура м. Клагенфурт-ам-Вертерзе висунула звинувачення батькам у нехтуванні доглядом. Згідно з обвинуваченням, дітям приділяли надто мало уваги. Вони отримували неадекватне харчування, а їхній фізичний стан був грубо занедбаним. Їжа завжди була неправильно і потреби дітей, як правило, не враховувалися. Недбале ставлення до дітей могло призвести до проблем зі здоров'ям, а також до порушень розвитку [35].

Правопорушення має матеріальний склад і є *закінченим* з моменту настання наслідків у вигляді занедбаності неповнолітньої особи.

М. Хавронюк відзначає, що в § 199 КК Австрії безпритульність визнається обов'язковою ознакою злочину [36, с. 886]. Однак автор вважає інакше. Думка про безпритульність як обов'язкову ознаку нехтування доглядом, вихованням або наглядом пов'язана з тим, що в російському перекладі диспозиції § 199 КК Австрії, яким користувався вчений, німецьке слово «Verwahrlosung» перекладено як «безпритульність» (рос. *беспризорность*). З таким перекладом не можна погодитися. Відповідно до Великого німецько-українського словника слово «Verwahrlosung» слід перекладати як «занедбаність» [37, с. 670]. Згідно з Німецько-російським словником це слово перекладається як: 1) запущенность, заброшенность; 2) отсутствие призора [38, с. 882]. Можливо автори російського перекладу § 199 КК Австрії замість слова «Verwahrlosung» використали «verwahrlost», що перекладається як «занедбаний, занехаяний», так і «безпритульний» [37, с. 670]. Проведений аналіз австрійської правничої літератури показує, що про «безпритульність» у § 199 КК Австрії нічого не йдеться.

Суб'єкт нехтування доглядом, вихованням або наглядом є спеціальним. Ним може бути лише особа, на яку законом покладено особливі правові обов'язки щодо догляду, виховання або нагляду за неповнолітньою особою.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується змішаною формою вини: умислом щодо вчиненого діяння (на це вказує грубість нехтування) і необережністю щодо наслідків цього правопорушення у вигляді занедбаності неповнолітньої особи.

Підміна дитини (§ 200)

Той, хто підміняє дитину, карається позбавленням свободи на строк до одного року або штрафом у розмірі до 720 денних ставок [1].

Об'єктом правопорушення є юридично вірний сімейний стан дитини, незалежно від віку підміненої дитини [15, с. 11].

Потерпілою особою є дитина, яка походить від іншої особи, як правило, новонароджена або немовля [8, с. 57].

З *об'єктивної сторони* правопорушення полягає в діях, які направлені на підміну дитини.

Підміна дитини передбачає спробу отримати опіку над дитиною шляхом надання підміненої дитини іншій особі та введення її в оману, щоб переконати, що ця особа є матір'ю або батьком чужої дитини. Прикладом може бути ситуація, коли у подружжя помирає новонароджене немовля, а акушерка, замість того, щоб повідомити про це батьків, – нав'язує їм іншу дитину, або акушерка недбало міняє двох дітей і не усуває помилку після того, як дізнається про неї. Мати, яка навмисно або помилково називає когось батьком своєї дитини, не вчиняє правопорушення, передбачене у § 200 КК Австрії [8, с. 57].

Склад правопорушення, передбачений цим параграфом, – формальний. Правопорушення вважається *закінченим* з моменту підміни дитини.

Суб'єктом підміни дитини є особа, якій на момент вчинення правопорушення виповнилось шістнадцять років і для якої дитина є чужою.

Суб'єктивна сторона правопорушення, передбаченого § 200 КК Австрії, характеризується умислом. Умисел може бути як прямим, так і непрямим.

Автор звертає увагу на те, що з дев'яти параграфів розділу 9 «Кримінальні правопорушення проти шлюбу і сім'ї» – п'ять направлені на охорону дітей, але це не єдині параграфи Особливої частини КК Австрії, які передбачають кримінальну відповідальність за правопорушення, вчинені щодо дітей. Окрім того, на думку автора, в Особливій частині КК Австрії містяться параграфи, які, по суті, є правопорушеннями проти шлюбу і сім'ї. Враховуючи тему даного дослідження та його обмежений обсяг, автор обмежився дослідженням лише окремих положень Особливої частини КК Австрії.

Так, у розділі 1 КК Австрії, що має назву «Кримінальні правопорушення проти життя і здоров'я» (нім. *Strafbare Handlungen gegen Leib und Leben*), серед іншого, включено норми про посягання на життя і здоров'я дітей, зокрема § 92 «Катування або нехтування малолітніми, молодими чи беззахисними особами» (нім. *Quälen oder Vernachlässigen unmündiger, jüngerer oder wehrloser Personen*) та § 93 «Перевантаження малолітніх, неповнолітніх або осіб, які потребують догляду» (нім. *Überanstrengung unmündiger, jüngerer oder schonungsbedürftiger Personen*) [39, с. 75].

Катування або нехтування малолітніми, неповнолітніми чи беззахисними особами (§ 92).

(1) *Той, хто завдає фізичних або психічних страждань іншій особі, яка перебуває під його опікою або піклуванням і яка ще не досягла вісімнадцяти років, або яка є беззахисною внаслідок слабкості, хвороби чи розумової вади, карається позбавленням свободи на строк до трьох років.*

(2) *Той, хто грубо нехтує своїм обов'язком опіки або піклування про таку особу і тим самим, хоч і з необережності, завдає значної шкоди її здоров'ю або фізичному чи розумовому розвитку, підлягає такому ж покаранню [1].*

Об'єктом правопорушення, з одного боку, є фізична та психічна цілісність особи (абз. 1), а з іншого боку, – здоров'я та фізичний чи розумовий розвиток малолітніх, неповнолітніх чи беззахисних осіб (абз. 2) [25, с. 11].

Потерпілими від правопорушення можуть бути лише малолітні, неповнолітні чи беззахисні особи, які перебувають під опікою або піклуванням суб'єкта правопорушення.

Концепція опіки та піклування, згідно з § 92 КК Австрії, вимагає фактичних (принаймні тимчасових) відносин опіки або піклування між суб'єктом правопорушення і потерпілою особою [40].

Об'єктивна сторона, згідно з абз. 1 § 92 КК Австрії, – це дії, які полягають у завданні фізичних або психічних страждань потерпілій особі.

Під фізичними або психічними стражданнями, у розумінні абз. 1 § 92 КК Австрії, слід розуміти біль, страждання або занепокоєння, які суттєво впливають на фізичне чи психічне благополуччя потерпілої особи. Ці страждання можуть бути спричинені значною інтенсивністю їхнього заподіяння або тривати протягом певного періоду, а також можуть повторюються (правовий висновок Верховного Суду Австрії від 17.12.1987 р. № 12Os70/87) [41].

На думку автора, правопорушення, передбачене абз. 1 § 92 КК Австрії, має формальний склад. Це пояснюється тим, що концепція страждань вимагає, щоб потерпіла особа зазнала серйозного фізичного чи психічного впливу, який перевищує інтенсивність або тривалість болю, зазвичай пов'язаного із жорстоким поведінням. Однак на відміну від інших правопорушень, не передбачає ані наслідків значної інтенсивності, ані тривалого збереження шкідливих фізичних або психічних наслідків [41].

Об'єктивну сторону, згідно з абз. 2 § 92 КК Австрії, утворює бездіяльність, яка полягає у грубому нехтуванні особою своїм обов'язком опіки або піклування.

Грубість, у розумінні абз. 2 § 92 КК Австрії, наявна, коли особа своєю бездіяльністю чітко дає зрозуміти, що вона значною мірою не бажає виконувати свої обов'язки, тобто її поведінка, яка суперечить її обов'язкам, відрізняється різкою непропорційністю щодо рівня опіки або піклування, який зазвичай очікується у конкретних обставинах. Як правило, лише тривале (повторюване) нехтування обов'язком опіки або піклування задовольняє вимогу грубості, однак одноразове, навіть відносно короткочасне порушення обов'язку такого роду можна оцінити як грубе (особливо у випадку заподіяння шкоди здоров'ю) через особливу тяжкість і важливість конкретного обов'язку в окремих випадках (правовий висновок Верховного Суду Австрії від 16.01.1979 р. № 11Os166/78) [42]. Грубе порушення обов'язків є, наприклад, якщо мати, попри те, що вона розпізнає гострі симптоми дитячої хвороби, не забезпечує постійного лікування або своєчасної госпіталізації дитини, або якщо вона не годує немовля чи годує його настільки погано, що воно помирає від спраги або голоду (правовий висновок Вищого регіонального суду Лінца від 21.08.1996 р. № 7Vs234/96) [43].

Для наявності об'єктивної сторони правопорушення, передбаченого абз. 2 § 92 КК Австрії, необхідно, щоб необережність завдала значної шкоди здоров'ю потерпілої особи або її фізичному чи розумовому розвитку.

Значна шкода здоров'ю – це ушкодження здоров'я, що зазвичай триває щонайменше 14 днів, але має бути оцінка, пов'язана з конкретним випадком. Незначна шкода здоров'ю виключаються зі сфери застосування абз. 2 § 92 КК Австрії. Розумовий розвиток зазнає значної шкоди, якщо особа помітно відстає від рівня освіти

та інтелекту інших осіб такого самого рівня розвитку. Значна шкода фізичному розвитку може мати місце в тих випадках, коли існують погані гігієнічні умови, одяг або умови проживання [25, с. 13].

На відміну від правопорушення, передбаченого абз. 1 § 92 КК Австрії, правопорушення, передбачене абз. 2 § 92 КК Австрії, є правопорушенням з матеріальним складом. Правопорушення вважається *закінченим* з завдання потерпілій особі значної шкоди здоров'ю або фізичному чи розумовому розвитку.

Суб'єкт правопорушення, що розглядається, – спеціальний. Ним може бути лише особа, яка перебуває у певних охоронних відносинах, а саме: зобов'язанні забезпечити опіку або піклування щодо потерпілої особи.

Суб'єктивна сторона характеризується умислом. Щодо дій за абз. 1, так і бездіяльності, згідно з абз. 2 § 92 КК Австрії, умисел може бути як прямим, так і непрямым. Окрім того, бездіяльність, згідно з абз. 2 § 92 КК Австрії, характеризується змішаною формою вини: умислом щодо вчиненої бездіяльності (на це вказує грубість нехтування обов'язком опіки або піклування) і необережністю щодо наслідків цього правопорушення.

У абз. 3 § 92 КК Австрії зазначені такі *кваліфікуючі ознаки*: 1) діяння призвело до тілесних ушкоджень із серйозними стійкими наслідками; 2) діяння призвело до смерті потерпілої особи [1].

Перевантаження малолітніх, неповнолітніх чи осіб, які потребують догляду (§ 93).

(1) Той, хто зі злості чи безпощадно перевантажує іншу особу, яка перебуває на його утриманні або під опікою чи піклуванням і яка ще не досягла вісімнадцяти років або явно потребує догляду за станом свого здоров'я, і тим самим, навіть якщо з необережності, створює небезпеку для життя або завдає значних тілесних ушкоджень або шкоди здоров'ю перевантаженої особи, карається позбавленням свободи на строк до двох років [1].

Об'єктом правопорушення є життя та здоров'я малолітніх, неповнолітніх чи осіб, які потребують догляду. Додатковим об'єктом виступає психічне благополуччя малолітніх, неповнолітніх чи осіб, які потребують догляду, оскільки їхній психологічний стан може бути підданий такій же небезпеці, як і життя та здоров'я.

Потерпілими від правопорушення можуть бути лише малолітні, неповнолітні особи, які ще не досягли вісімнадцяти років або особи, які потребують догляду (наприклад, особи з інвалідністю, вагітні жінки), які перебувають на утриманні або під опікою чи піклуванням суб'єкта правопорушення.

З об'єктивної сторони це правопорушення полягає в діях, які мають вираз у перевантаженні особи, яка є малолітньою, неповнолітньою або особою, яка потребує догляду.

З урахуванням змісту абз. 1 § 93 КК Австрії, під перевантаженням малолітньої, неповнолітньої або особи, яка потребує догляду, слід розуміти надмірне фізичне або психічне навантаження.

За конструкцією об'єктивної сторони склад правопорушення, на думку автора, є матеріальним. Це пов'язано з тим, що перенапруження малолітніх, неповнолітніх чи осіб, які потребують догляду є правопорушенням, яке передбачене

в абз. 1 § 93 КК Австрії лише в тому випадку, якщо потерпіла особа внаслідок дій суб'єкта правопорушення (навіть якщо з необережності) була піддана конкретному ризику смерті чи значних тілесних ушкоджень або шкоди здоров'ю [44].

Суб'єкт правопорушення – спеціальний. Ним може бути лише особа на утриманні або під опікою чи піклуванням якої перебуває особа, яка ще не досягла вісімнадцяти років (малолітні та неповнолітні особи), або особа, яка явно потребує догляду за станом свого здоров'я (зокрема, батьки чи інші родичі, вихователі, опікуни, піклувальники, тренери та інші особи, які мають прямий або опосередкований доступ до цих осіб).

Суб'єктивна сторона цього правопорушення характеризується змішаною формою вини. Щодо діяння – умисел і необережність стосовно наслідків.

У абз. 2 § 93 КК Австрії зазначені обставини, що посилюють кримінальну відповідальність за вчинення цього правопорушення. Так, якщо діяння має один із наслідків, зазначених в абз. 3 § 92 КК Австрії, застосовуються передбачені там покарання [1].

У розділі 3 «Кримінальні правопорушення проти свободи» (нім. *Strafbare Handlungen gegen die Freiheit*) серед правопорушень проти свободи австрійський законодавець виділив: § 106а «Примусовий шлюб» (нім. *Zwangsheirat*) та § 107b «Продовження застосування насильства» (нім. *Fortgesetzte Gewaltausübung*).

Примусовий шлюб (§ 106а)

(1) Той, хто примушує особу до шлюбу або встановлення зареєстрованого партнерства із застосуванням насильства чи небезпечної погрози, або погрози розірвати чи припинити сімейні контакти, карається позбавленням свободи на строк від шести місяців до п'яти років.

(2) Той, хто має намір примусити особу до шлюбу або встановлення зареєстрованого партнерства у країні, відмінній від країни її громадянства або постійного проживання, також підлягає покаранню згідно з абз. 1, введення в оману щодо цього задуму або примушування із застосуванням сили, або небезпечної погрози, або погрози розірвати чи припинити сімейні контакти, щоб виїхати в іншу країну, або перевезення особи до іншої країни силою або скориставшись її помилкою щодо цього задуму [1].

Правопорушення примусового шлюбу відоме австрійському кримінальному законодавству досить давно. У чинному КК Австрії спочатку воно містилося в абз. 2 § 193, що називався «Шлюбний обман і примус» (нім. *Ehetäuschung und Ehenötigung*). У 2006 р. примушування до шлюбу було перенесене до абз. 3 § 106 «Тяжкий примус» (нім. *Schwere Nötigung*) КК Австрії [2, с. 48]. З 2016 р. чинною є норма § 106а КК Австрії [45, с. 63].

§ 106а КК Австрії є прикладом імплементації ст. 37 Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами [46, с. 62].

Об'єктом правопорушення є свобода прийняття рішення про шлюб і партнерство як індивідуальний правовий інтерес [47, с. 61].

§ 106а КК Австрії охороняє лише шлюби та партнерства, що є законно укладеними згідно з австрійським законодавством, або дійсними згідно із чинним іноземним законодавством і визнаними в Австрії. Отже, примус до створення

спільноти, схожої на шлюб або партнерство (наприклад, релігійні шлюби), або шлюби та партнерства, що не визнаються закордоном, а також шлюб і партнерство, укладені за кордоном, але невизнані в Австрії, не відповідає охоронній меті § 106а КК Австрії [47, с. 63].

Потерпілою особою від цього правопорушення може бути лише особа, яка може укласти шлюб або партнерство відповідно до австрійського або іноземного законодавства.

Об'єктивна сторона примусового шлюбу полягає в діях, а саме: у примушуванні особи до шлюбу або партнерства із застосуванням насильства або небезпечної погрози, або погрози розірвати чи припинити сімейні контакти. У диспозиції абз. 1 § 106а КК Австрії деталізований вичерпний перелік способів вчинення правопорушення [45, с. 62].

Правопорушення, передбачене в абз. 1 § 106а КК Австрії, вважається *закінченим* з моменту примушування особи до шлюбу або встановлення партнерства. Для притягнення до кримінальної відповідальності за це правопорушення, не потрібні подальші наслідки у вигляді вступу у шлюб або встановлення партнерства із потерпілою особою. Такі наслідки не є ознаками об'єктивної сторони цього правопорушення.

Абз. 2 § 106а КК Австрії містить норму про кримінальну відповідальність за готування до правопорушення [46, с. 63].

Суб'єктом правопорушення визнається будь-яка особа, яка досягла віку кримінальної відповідальності.

Суб'єктивна сторона примусового шлюбу характеризується умислом.

Кваліфікуючі ознаки правопорушення, згідно з абз. 3 § 106а КК Австрії, визначені в абз. 2 § 106 КК Австрії (діяння призвело до самогубства чи спроби самогубства особи проти якої спрямоване насильство чи небезпечна погроза) [45, с. 62].

Продовження застосування насильства (§ 107b)

(1) Той, хто продовжує застосовувати насильство щодо іншої особи протягом тривалого часу, карається позбавленням свободи на строк до трьох років [1].

Правопорушення, передбачене § 107b КК Австрії, було введено Другим Законом про захист від насильства (нім. *dem 2 Gewaltschutzgesetz*). § 107b КК Австрії набув чинності у 2009 р. [48]. Криміналізувавши продовження застосування насильства австрійський законодавець відреагував на неодноразові випадки домашнього насильства [49, с. 1]. Однак сфера дії § 107b КК Австрії не обмежується лише домашнім насильством [50]. Головна перевага § 107b КК Австрії полягає в тому, що тривале застосування насильства можна розглядати як єдине ціле. Для потерпілої особи це означає, що страждання, яких вона зазнала раніше, також будуть братися до уваги [49, с. 45–46].

Об'єктом правопорушення є свобода особи жити без насильства [49, с. 46].

Потерпілою особою є особа, щодо якої протягом тривалого часу застосовувалося насильство. Не обов'язково має бути наявність близьких або залежних відносин з суб'єктом правопорушення, але принаймні має існувати певний тісний зв'язок, щоб вчинення правопорушення було фактично можливим протягом тривалого часу. Необхідні відносини також можуть бути результатом застосування насильства [51, с. 31].

Об'єктивна сторона правопорушення, передбаченого абз. 1 § 107b КК Австрії, полягає у діях, а саме – продовженні застосування насильства щодо іншої особи протягом тривалого часу. Акти насильства, необхідні для виконання об'єктивної сторони, визначені в абз. 2 § 107b КК Австрії (знуцання над тілом іншої особи або навмисне вчинення караних дій проти життя і здоров'я чи проти свободи, за винятком дій, що підлягають покаранню, відповідно до § 107a, 108 і 110).

Елементи об'єктивної сторони правопорушення, передбаченого абз. 1 § 107b КК Австрії, не можуть бути чітко визначені концептуально. Відповідно до прецедентної практики, оцінка елементів цього правопорушення, вимагає повного розгляду факторів тривалості, кількості та інтенсивності застосування насильства в кожному конкретному випадку [52]. Згадані фактори завжди слід розглядати окремо, оскільки особливо сильний прояв одного з них дозволяє зменшити вагу двох інших факторів [53].

В абз. 3 § 107b КК Австрії встановлені *кваліфікуючі ознаки*, а саме: особа своїми діями встановлює повний контроль над поведінкою потерпілої особи або спричиняє значне обмеження її здатності до самостійного життя [1]. КК Австрії не надає жодних вказівок на те, коли існує повний контроль над поведінкою особи або значне обмеження її здатності до самостійного життя та як їх слід розрізняти [49, с. 39]. На це питання дали відповідь суди. Згідно з правовим висновком Верховного Суду Австрії від 09.03.2016 р. № 13Os148/15m, «повний контроль над поведінкою» та «значне обмеження здатності до самостійного життя» потерпілої особи є двома юридично рівнозначними варіантами правопорушення, що частково збігаються, тобто не можуть бути чітко відокремлені. Загалом обидва варіанти мають на меті інтенсивне обмеження свободи самовизначення, яке можна вимірювати найрізноманітнішими параметрами, наприклад, вільний вибір соціального середовища, сімейного стану, місця проживання, зовнішнього вигляду тощо [52].

§ 107b КК Австрії є триваючим правопорушенням (нім. *Dauerdelikt*). Коли особа виконує дії, які становлять правопорушення, правопорушення продовжує вчинятися. Попри одноразове припинення, таке правопорушення може бути продовжене подальшою поведінкою. Припинення відбувається лише тоді, коли особа остаточно утримується від подальших протиправних дій [49, с. 48–49].

Суб'єкт правопорушення може бути лише особа у якої із потерпілою особою існує принаймні певний тісний зв'язок, у тому числі встановлений насильницьким шляхом.

Суб'єктивна сторона продовження застосування насильства характеризується умислом. Умисел може бути як прямим, так і непрямым. Правопорушення, передбачене § 107b КК Австрії, вважається вчиненим, лише якщо йдеться про умисне застосування насильства. Якщо відбувається повторне нанесення тілесних ушкоджень через необережність, тоді умисел виключається [54, с. 48].

Абз. 3a § 107b КК Австрії також визначає *кваліфікуючі ознаки*. Для кваліфікації потрібно, щоб крім основних дій, визначених в абз. 1 § 107b КК Австрії, особа вчинила діяння щодо малолітньої особи або особи, яка є беззахисною внаслідок каліцтва, хвороби чи розумової вади, або вчинила діяння, передбачене абз. 3 § 107b КК Австрії, болісно чи неодноразово вчиняла правопорушення проти

статевого самовизначення й недоторканності в рамках тривалого вчинення насильства, згідно з абз. 3 § 107b КК Австрії [1].

Абз. 4 § 107b КК Австрії має законодавчу особливість, тому що він застосовується лише якщо діяння, визначене абз. 3 або п. 1 абз. 3а КК Австрії призводить до тілесних ушкоджень із серйозними постійними наслідками або якщо насильство вчинюється понад один рік та якщо воно спричинило смерть потерпілої особи [1].

В абз. 5 § 107b КК Австрії визначено, що особа не підлягає покаранню відповідно до § 107b КК Австрії, якщо діяння карається більш тяжчим покаранням згідно з іншим положенням [1].

У розділі 10 «Кримінальні правопорушення проти статевої недоторканності і самовизначення» (нім. *Strafbare Handlungen gegen die sexuelle Integrität und Selbstbestimmung*) містяться норми, пов'язані з посяганнями на статево недоторканність і самовизначення дитини. З огляду на тему дослідження, автор проаналізував лише § 211 «Кровозмішення» (нім. *Blutschande*) КК Австрії.

Кровозмішення (§ 211)

(1) Той, хто вступає у статеві зносини з особою, яка пов'язана з ним по прямій лінії, карається позбавленням свободи на строк до одного року або штрафом у розмірі до 720 денних ставок.

(2) Той, хто спокушає особу, з якою він є родичем по низхідній лінії, до статевих зносин, карається позбавленням свободи на строк до трьох років.

(3) Той, хто має статеві зносини зі своїм братом або сестрою, карається позбавленням свободи на строк до шести місяців або штрафом у розмірі до 360 денних ставок [1].

У науковій доктрині існують різні погляди на об'єкт правопорушення, передбаченого § 211 КК Австрії. Однак панівною є позиція, що об'єктом правопорушення є «чистота сім'ї» і забезпечення здоров'я нащадків [8, с. 89].

Об'єктивна сторона, згідно з абз. 1 § 211 КК Австрії, полягає у діях, які мають вираз у вступі у статеві зносини з особою, яка пов'язана з суб'єктом правопорушення по прямій лінії. Статеві зносини – це статевий акт, придатний для відтворення потомства, тобто гетеросексуальний статевий акт, тому одностатеві зносини, коли народження потомства є неможливим, не відповідають об'єктивній стороні досліджуваного правопорушення [55].

Об'єктивна сторона, згідно з абз. 2 § 211 КК Австрії, включає дії, які полягають у спокушанні особи, з якою суб'єкт правопорушення є родичем по низхідній лінії, до статевих зносин. Спокушання – вплив на свободу зацікавленої особи, щоб переконати її вступити у статеві зносини. Про насильство як засіб спокушання не може бути й мови [56].

Об'єктивна сторона, згідно з абз. 3 § 211 КК Австрії, має форму дій, які полягають у статевих зносинах з братом або сестрою.

Склад правопорушення, передбачений цим параграфом – формальний. Хоча одним з об'єктів правопорушення є «забезпечення здоров'я нащадків», наслідки у вигляді народження нездорового потомства в результаті вчинення цього правопорушення не є ознакою об'єктивної сторони.

Суб'єкт кровозміщення є спеціальним. Ним можуть бути тільки особи, які: 1) є родичами по прямій лінії; 2) є родичами по низхідній лінії; 3) є братами й сестрами. Кровне споріднення підлягає перевірці, презумпція походження за цивільним законодавством недостатня [8, с. 89]. Згідно з абз. 4 § 211 КК Австрії, особа, яка не досягла дев'ятнадцяти років на момент вчинення правопорушення, не підлягає покаранню за кровозміщення, якщо її спокусили вчинити правопорушення [1].

Суб'єктивна сторона характеризується умислом. Умисел може бути як прямим, так і непрямим.

Висновки. З урахуванням вищенаведеного, можна підсумувати, що розділ 9 «Кримінальні правопорушення проти шлюбу і сім'ї» Особливої частини Кримінального кодексу Австрії не є єдиний розділ, який містить юридичні склади кримінальних правопорушень проти шлюбу і сім'ї. Тому під час проведення цього дослідження автор аналізував кримінально-правові норми з інших розділів Особливої частини Кримінального кодексу Австрії.

Кримінальний кодекс Австрії та Кримінальний кодекс України містять схожі кримінально-правові норми щодо охорони шлюбу і сім'ї (наприклад, підміна дитини, яка передбачена у § 200 Кримінального кодексу Австрії та ст. 148 Кримінального кодексу України), однак існують розбіжності в підходах до визначення об'єктивних і суб'єктивних ознак, які характеризують діяння як кримінальне правопорушення. Окрім того, у Кримінальному кодексі Австрії містяться склади кримінальних правопорушень проти шлюбу і сім'ї, яких немає у Кримінальному кодексі України. Так, кримінальними правопорушеннями в Австрії є багаторазовий шлюб або зареєстроване партнерство (§ 192), шлюбний обман (§ 193) та партнерський обман (§ 193а). З іншого боку, у Кримінальному кодексі України є кримінальні правопорушення, яких немає у Кримінальному кодексі Австрії (наприклад, ст. 168 «Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння)»).

У цілому, це дослідження є корисним для проведення порівняльно-правових досліджень та може допомогти вдосконалити вітчизняний закон про кримінальну відповідальність.

Література

1. Bundesgesetz vom 23. Jänner 1974 über die mit gerichtlicher Strafe bedrohten Handlungen. URL: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetze_snummer=10002296
2. Banasik K. Związki partnerskie a prawo karne. *Prokuratura i Prawo*. 2012. Vol. 10. S. 45-64. URL: <https://docplayer.pl/16206883-Katarzyna-banasik-streszczenie.html>
3. Gesley J. Austria: Same-Sex Couples Allowed to Get Married Starting January. URL: <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2017-12-12/austria-same-sex-couples-allowed-to-get-married-starting-january-2019/>
4. Gesamte Rechtsvorschrift für Ehegesetz. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001871>
5. Bundesgesetz über die eingetragene Partnerschaft. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20006586>
6. § 192 StGB. Mehrfache Ehe oder eingetragene Partnerschaft. URL: https://rdb.manz.at/document/1141_19_stgb_p0192
7. Kolar M. I. Familienrechtsakzessorietät des strafrechts: Diplomarbeit ... Magistra der Rechtswissenschaften. Graz, 2020. 51 s. URL: <https://unipub.uni-graz.at/obvugrhs/download/pdf/4919860>

8. Bertel C., Schwaighofer K. Österreichisches Strafrecht. Besonderer Teil II (§§ 169 bis 321 StGB) / 9., vollständig überarbeitete Auflage von K. Schwaighofer. Wien-NewYork : Springer, 2010. 353 s.
9. GesamteRechtsvorschriftfürAllgemeinesbürgerlichesGesetzbuch. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622>
10. § 195 StGB. Kindesentziehung. URL: https://rdb.manz.at/document/1141_19_stgb_p0195
11. OGH 100s191/77 01.02.1978. URL: https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJR_19780201_OGH0002_01000S00191_7700000_001
12. OGH 110s88/77 02.09.19770. URL: <https://rdb.manz.at/document/rdb.tso.EN0920063991>
13. Kloiber A. «Babyklappe», «anonyme Geburt» und «anonyme Übergabe» – Eine Analyse der möglichen Strafbarkeit der Eltern im Rechtsvergleich zwischen Österreich und Deutschland : Diplomarbeit ... Magistra der Rechtswissenschaften. Graz, 2012. 63 s. URL: <https://unipub.uni-graz.at/obvugrhs/download/pdf/226580?originalFilename=true>
14. OGH 130s92/80 28.08.1980. URL: <https://www.jusline.at/entscheidung/360457>
15. Scharzenberger C. Strafbare Handlungen gegen Familie und Ehe mit besonderem Augenmerk auf § 195 StGB : Exposé der Dissertation Doctor iuris. Wien, 2014. 15 s. URL: <https://www.doccity.com/pt/strafbare-handlungen-gegen-familie-und-ehe-mit/8839032/>
16. OGH 130s157/77 23.01.1978. URL: <https://www.jusline.at/entscheidung/438809>
17. OGH 130s141/75 19.12.1975. URL: <https://www.jusline.at/entscheidung/444897>
18. Strafbare Handlungen gegen Ehe und Familie. URL: <https://www.minilex.at/a/strafbare-handlungen-gegen-ehe-und-familie>
19. OGH 100s42/87 05.05.1987. URL: <https://www.jusline.at/entscheidung/351420>
20. Андрушко А. В. Система злочинів проти свободи, честі та гідності особи за законодавством зарубіжних держав: порівняльно-правове дослідження. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 412–421. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0390/2020.1.103>
21. Erziehungshilfen. URL: <https://www.salzburg.gv.at/themen/soziales/kinder-und-jugendliche/hilfe-zur-erziehung>
22. OGH 140s104/87 08.12.1987. URL: <https://www.jusline.at/entscheidung/350655>
23. OGH 90b68/06z 11.08.2006. URL: https://www.ris.bka.gv.at/JustizEntscheidung.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_20060811_OGH0002_00900B00068_06Z0000_000&IncludeSelf=True
24. Lenz-Cervinka A. Verletzung der Unterhaltspflicht – § 198 StGB. URL: https://www.weka.at/eheundfamilienrechtfallbeispiele/#demo_1558468
25. Migglautsch S. Der Schutz des Kindes im Strafrecht : Diplomarbeit ... Magistra der Rechtswissenschaften. Graz, 2012. 106 s. URL: <https://unipub.uni-graz.at/obvugrhs/download/pdf/225017?originalFilename=true>
26. OGH 120s164/08x 11.12.2008. URL: https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_20081211_OGH0002_01200S00164_08X0000_000&Suchworte=RS0114634
27. OGH 110s200/85 11.03.1986. URL: https://www.ris.bka.gv.at/JustizEntscheidung.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_19860311_OGH0002_01100S00200_8500000_000&IncludeSelf=False
28. OGH 110s18/88 (110s19/88), 150s103/00 (150s104/00, 150s105/00, 150s106/00, 150s107/00). URL: <https://www.jusline.at/entscheidung/413086>
29. OGH 150s64/88 03.05.1988. URL: https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_19880503_OGH0002_01500S00064_8800000_000&Suchworte=RS0076386
30. OGH 120s47/81 13.08.1981. URL: <https://www.jusline.at/entscheidung/429139>
31. OGH 130s101/80, 120s27/82. URL: <https://www.jusline.at/entscheidung/431148>
32. OGH 90s187/79 12.02.1980. URL: https://rdb.manz.at/document/ris.jusr.JJR_19800212_OGH0002_00900S00187_7900000_002
33. OGH 150s64/00, 110s105/06k, 110s30/10m. URL: <https://www.jusline.at/entscheidung/380369>
34. OGH 120s103/13h 17.10.2013. URL: https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_20131017_OGH0002_01200S00103_13H0000_000&Suchworte=RS0128941
35. Kalser M. Wegen Verwahrlosung der Kinder angeklagt: Mutter untergetaucht. URL: https://www.kleinezeitung.at/kaernten/5173679/Eltern-vor-Gericht_Wegen-Verwahrlosung-der-Kind-er-angeklagt_

36. Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації : монографія. Київ : Юрисконсульт, 2006. 1048 с.
37. Мюллер В. Великий німецько-український словник – близько 170 000 слів та словосполучень. Київ : Чумацький Шлях, 2005. 792 с.
38. Немецко-русский словарь: 80 000 слов. / под ред. А. А. Лепинга и Н. П. Страховой. изд. 7-е. Москва : «Русский язык», 1976. 991 с.
39. Зеленьак П. А. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам, що посягають на життя та здоров'я дитини в Україні : дис. ... д-ра філософії : 081. Київ, 2020. 299 с.
40. OGH 140s3/91 03.12.1991. URL: <https://www.jusline.at/entscheidung/339340>
41. OGH 120s70/87 17.12.1987. URL: https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_19871217_OGH0002_01200S00070_8700000_000&Suchworte=RS0093099
42. OGH 110s166/78 16.01.1979. URL: <https://www.jusline.at/entscheidung/361759>
43. OGH 7Bs234/96 21.08.1996. URL: <https://www.jusline.at/entscheidung/321545>
44. OGH 110s46/79 08.05.1979 URL: https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&okumentnummer=JJT_19790508_OGH0002_01100S00046_7900000_000&Suchworte=RS0093187
45. Сингаївська І. Зарубіжний досвід регламентації кримінальної відповідальності за примушування до шлюбу. *Слово Національної школи суддів України*. 2020. № 2(31). С. 58–69. DOI: [https://doi.org/10.37566/2707-6849-2020-2\(31\)-5](https://doi.org/10.37566/2707-6849-2020-2(31)-5)
46. Bekirova A. Frauenraub und Entführungsehe – Eine rechtshistorische Darstellung der Raubehe vom frühen Mittelalter bis zur Gegenwart : Diplomarbeit ... Magistra der Rechtswissenschaften. Graz, 2016. 76 s. URL: <https://unipub.uni-graz.at/obvugrhs/download/pdf/1538458>
47. Viennet C., Aronovitz A., Bruckmüller K., Curran J., Dycker De S., Fournier J., Heindler F., Pretelli I., Westermarck H. Mariage forcé, état au 31.08.2018. URL: <http://www.e-collection.isdc.ch/zoom/4429/view?page=2&p=separate&tool=info&view=0,1111,2481,2397>
48. OGH: Fortgesetzte Gewaltausübung gem § 107b StGB und Konkurrenz. URL: http://www.jusguide.at/index.php?id=88&tx_ttnews%5Btt_news%5D=12613
49. Lang A. Der Tatbestand der fortgesetzten Gewaltausübung (§ 107b StGB) : Diplomarbeit ... Magistra der Rechtswissenschaften. Graz, 2009. 93 s. URL: <https://unipub.uni-graz.at/obvugrhs/download/pdf/207993>
50. § 107b StGB. Fortgesetzte Gewaltausübung. URL: https://rdb.manz.at/document/1141_6_stgb_p0107b
51. Macho K. Die rechtliche Beurteilung häuslicher Gewaltim Vergleich mit der Schweizvorgelegt : Diplomarbeit ... Magistra der Rechtswissenschaften. Graz, 2017. 101 s. URL: <https://unipub.uni-graz.at/obvugrhs/content/titleinfo/2099507/full.pdf>
52. OGH 130s148/15m 09.03.2016. URL: https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_20160309_OGH0002_01300S00148_15M0000_000&Suchworte=RS0127377
53. OGH: Fortgesetzte Gewaltausübung – zur Auslegung des § 107b StGB. URL: http://www.jusguide.at/index.php?id=88&tx_ttnews%5Btt_news%5D=9989
54. Herzberg C. Das 2. Gewaltschutzgesetz : Diplomarbeit ... Magistra der Rechtswissenschaften. Graz, 2011. 113 s. URL: <https://unipub.uni-graz.at/obvugrhs/download/pdf/216667>
55. Kommentar zum § 211 StGB. URL: <https://www.jusline.at/gesetzeskommentare/456492143>
56. OGH 120s63/79 05.07.1979. URL: https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_19790705_OGH0002_01200S00063_7900000_000&Suchworte=RS0095165

Анотація

Личак В. В. Характеристика кримінальних правопорушень проти шлюбу і сім'ї за Кримінальним кодексом Республіки Австрія. – Стаття.

У статті досліджуються кримінальні правопорушення проти шлюбу і сім'ї за Кримінальним кодексом Республіки Австрія.

Автор статті вважає, що аналіз кримінально-правових норм, які містяться у кримінальному законодавстві зарубіжних країн, необхідний для розробки підходів до вдосконалення вітчизняного закону про кримінальну відповідальність. Пропонована стаття має на меті пролити світло на кримінальні правопорушення, які австрійський законодавець відносить до кримінальних правопорушень проти

шлюбу і сім'ї, а також показати покарання, які передбачені за їхнє вчинення.

Автором проаналізовано низку кримінально-правових норм, які містяться у розділі 9 «Кримінальні правопорушення проти шлюбу і сім'ї» (§ 192–200) Особливої частини Кримінального кодексу Республіки Австрія. За результатами аналізу автор встановив, що з дев'яти параграфів розділу 9 «Кримінальні правопорушення проти шлюбу і сім'ї» – п'ять направлені на охорону дітей, три – на охорону шлюбу і зареєстрованого партнерства та одна – на охорону членів сім'ї.

Окрім того, автор звернув увагу на те, що в інших розділах Особливої частини Кримінального кодексу Республіки Австрія є низка кримінальних правопорушень, які можуть бути вчинені щодо дітей, а також параграфи, які, по суті, є кримінальними правопорушеннями проти шлюбу і сім'ї, зокрема § 92 і § 93 розділу 1 «Кримінальні правопорушення проти життя і здоров'я», § 106a і § 107b розділу 3 «Кримінальні правопорушення проти свободи» та § 211 розділу 10 «Кримінальні правопорушення проти статевої недоторканності і самовизначення».

Під час дослідження була приділена особлива увага практиці судових органів Республіки Австрія пов'язаної з окремими досліджуваними кримінальними правопорушеннями проти шлюбу і сім'ї.

Результати дослідження становлять значний інтерес для науковців, аспірантів і здобувачів вищої правничої освіти, оскільки отримані результати можуть бути використані для проведення порівняльно-правових досліджень кримінального законодавства зарубіжних країн та мають прикладне значення для вдосконалення вітчизняного закону про кримінальну відповідальність.

Ключові слова: правопорушення, шлюб, сім'я, дитина, малолітня особа, неповнолітня особа.

Summary

Lychak V. V. Characteristics of criminal offenses against marriage and family according to the Criminal Code of the Republic of Austria. – Article.

The article examines criminal offenses against marriage and family under the Criminal Code of the Republic of Austria.

The author of the article believes that the analysis of criminal law norms contained in the criminal legislation of foreign countries is necessary for the development of approaches to the improvement of domestic law on criminal liability. The proposed article aims to shed light on the criminal offenses that the Austrian legislator classifies as criminal offenses against marriage and the family, as well as to show the punishments provided for their commission.

The author analyzed a number of criminal law norms contained in Section 9 «Criminal Offenses Against Marriage and Family» (§ 192–200) of the Special Part of the Criminal Code of the Republic of Austria. Based on the analysis, the author determined that out of the nine paragraphs in Section 9 «Criminal Offenses Against Marriage and Family» – five are aimed at protecting children, – three at protecting marriage and registered partnership, and – one at protecting family members.

In addition, the author drew attention to the fact that in other sections of the Special Part of the Criminal Code of the Republic of Austria there are a number of criminal offenses that can be committed against children, as well as paragraphs that are essentially criminal offenses against marriage and family, in particular § 92 and § 93 of Section 1 «Criminal offenses against life and health», § 106a and § 107b of Section 3 «Criminal offenses against freedom» and § 211 of Section 10 «Criminal offenses against sexual integrity and self-determination».

During the study, special attention was paid to the practice of the judicial authorities of the Republic of Austria related to certain investigated criminal offenses against marriage and family.

The results of the study are of great interest to scientists, graduate students and students of higher legal education, as the obtained results can be used to conduct comparative legal studies of the criminal legislation of foreign countries and have applied value for the improvement of the domestic law on criminal responsibility.

Key words: offense, wedlock, family, child, juvenile, minors.